

Ärende: VN/24520/2023

Precisering av tillämpningsområdet för den nya lagen om funktionshinderservice

Lausunnonantajan lausunto

1. Remissinstansens organisation

Organisation

2. Anser ni att de mål som anges i 3 kap. i utkastet till regeringsproposition kan understödvas?

nej

Om ni vill kan ni lämna kommentarer:

I kap. 3 redogörs för målen på en väldigt ytlig nivå. I sig är målen acceptabla, men det sätt på vilket man ämnar uppnå målen kommer att leda till ett slutresultat där åtminstone vissa grupper av personer med funktionsnedsättning kommer att se sina rättigheter försvagas på ett oacceptabelt sätt.

Särskilt bestämmelserna om lagval försvagar tillgången till service för personer med lindrigare typ av funktionsnedsättning på ett sätt som helt går emot utkastets målsättning om att trygga tillgodosendandet av rättigheter och tillgången till tjänster för personer med funktionsnedsättning. Föreningen JAG kan därför inte understöda utkastets målsättningar.

3. Leder de föreslagna ändringarna till att propositionens mål uppnås?

nej

Om ni vill kan ni lämna kommentarer:

Föreningen JAG anser att de föreslagna ändringarna inte kommer att leda till att man uppnår målsättningarna. I stället försvagas tillgodosendandet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, vilket minskar deras delaktighet och inkludering i samhället.

Det är svårt att uppskatta de föreslagna åtgärdernas effekter. Enligt utkastets konsekvensbedömning kunde en lite del av dem som nu får service enligt handikappservicelagen styras till service enligt primär lagstiftning. Eftersom lagvalsbestämmelserna är väldigt tolkningsbara ger det välfärdsområdena möjlighet att styra en allt större andel av sina klienter till service enligt primär lagstiftning. Fler personer med funktionsnedsättning skulle alltså tvingas betala klientavgifter för livslånga funktionsnedsättningar.

4. Anser ni att de bestämmelser som betonar prioriteringen av tjänster enligt den primära lagstiftningen kan understödjas? (2 § i lagen om funktionshinderservice)

nej

Om ni vill kan ni lämna kommentarer eller lägga till ett ändringsförslag:

Lagutkastets formuleringar kring lagval skulle stärka den primära lagstiftningens roll inom funktionshinderservicen samtidigt som funktionshinderlagens roll skulle begränsas. De föreslagna bestämmelserna i kombination med utkastets motiveringar bilda en helhet där vissa funktionsnedsatta personers rättigheter försvagas på ett aggressivt sätt. Denna helhet går alltså mycket längre i att begränsa tillgången till funktionshinderservice än att enbart kompensera för bortfallet av den så kallade åldersbegränsningen.

Det som enligt oss i detta hänseende gör utkastet direkt aggressivt är att själva tillgången till tjänster enligt utkastets motiveringar inte kan vara en styrande faktor vid bedömningen av enligt vilken lag en person beviljas tjänster (specialmotiveringen 7.1 2 § under rubriken "Förhållande till annan lagstiftning"). I klartext innebär detta att en person som i övrigt uppfyller definitionen av funktionsnedsättning enligt funktionshinderservicelagen och därmed skulle ha rätt till viss service, ändå i slutändan kan bli helt utan service då den alternativa serviceformen enligt socialvårdslagen (eller annan primär lag) inte alls finns tillgänglig.

En person med funktionsnedsättning skulle stå väldigt maktlös i en dylik situation. Visserligen har välfärdsområdena en skyldighet att producera service enligt exempelvis socialvårdslagen, men det torde vara allmänt känt att den skyldigheten inte har samma genomslagskraft som subjektiva rättigheter enligt funktionshinderservicelagen. Det är svårt att uppskatta effekterna av de föreslagna ändringarna, men sannolikt är att åtminstone personer med lindrigare funktionsnedsättning samt så kallade "mellanfallare" (t.ex. personer med autism-spektrum-diagnos) skulle lida av reformen.

Av ovan nämnda orsaker skulle utkastets bestämmelser leda till att de subjektiva rättigheterna enligt funktionshinderservicelagen urholkas och i många fall blir till och med betydelselösa.

Problematiken gäller bland annat serviceformen personlig assistans. I lagutkastet nämns att socialvårdslagen 11 § 1 mom. 4 p. (socialservice för att förhindra marginalisering och främja delaktighet) ska vara ett alternativ till personlig assistans. Vi befarar att tillgången särskilt till

personlig assistans för olika fritidsbehov, skulle försämrans märkbart till följd av de föreslagna bestämmelserna.

Vi vill understryka att personlig assistans är en unik serviceform vars positiva effekter för användaren beror bland annat på användarens möjlighet att påverka genomförandet av assistansen (sätt att producera, rekrytering, tidpunkt när servicen tillhandahålls etc). Nämnda service enligt socialvårdslagen kan knappast erbjuda samma kombination av kvalitativ service, positiva effekter och kostnadseffektivitet som den personliga assistansen. Utkastet undergräver på ett allvarligt sätt de landvinningar man gjort för integration av personer med funktionsnedsättning i samhället och vi kan därför inte understöda bestämmelsen.

Slutligen några lagtekniska kommentarer. Förhållandet mellan 1 mom. och 3 mom. är otydligt. Enligt 3 mom. tillämpas ytterligare kriterier jämfört med 1 mom. Första kriteriet i 3 mom. är att "service enligt den primära lagstiftningen inte kan ordnas för honom eller henne". Formuleringen är tolkningsbar.

Lagens tillämpningsområde och lagvalsfrågorna har behandlats om varandra i momenten 1-3. Ett moment för tillämpningsområde och ett för lagvalsfrågan borde vara tillräckligt och skulle göra bestämmelsen mer överskådlig. Som helhet betraktad är § 2 den mest splittrade bestämmelse vi har sett inom den finländska rättsordningen.

5. Anser ni att förslaget till bestämmelse om behov som avviker från det normala enligt livsskedet kan understödats? (2 § i lagen om funktionshindersservice)

nej

Om ni vill kan ni lämna kommentarer eller lägga till ett ändringsförslag:

Föreningen JAG anser att bestämmelsen är tvetydig och öppnar upp för olika tolkningar. Bestämmelsen kan leda till att särskilt barn och unga med funktionsnedsättning och deras familjer inte erhåller den service de behöver på för att orka med en utmanande vardag, vilket kan leda till ett tyngre servicebehov i framtiden.

6. Anser ni att preciseringen av förhållandet mellan klientens intresse och avgiftsfriheten kan understödats? (4 § i socialvårdslagen)

nej

Om ni vill kan ni lämna kommentarer eller lägga till ett ändringsförslag:

Föreningen JAG understöder inte förslaget. Tillgången till kostnadsfri funktionshindersservice är en grundförutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva på jämlika villkor som andra.

En funktionsnedsättning är i de flesta fall livslång och det är oskäligt och diskriminerande att vissa personer med funktionsnedsättning ska betala klientavgifter för sin service. Föreningen JAG föreslår därför att den aktuella ändringen av 4 § i socialvårdslagen slopas.

7. Anser ni att den så kallade skyddsbestämmelsen, som kompletterar bestämmelserna i klientavgiftslagen, kan understödvas? (2 § 4 och 5 mom. i lagen om funktionshinderservice)

till vissa delar

Om ni vill kan ni lämna kommentarer eller lägga till ett ändringsförslag:

Lagutkastet skulle leda till en klart kraftigare styrning av personer med funktionsnedsättning till den allmänna lagstiftningen, vilket vi alltså motsätter oss då servicens kvalitet och tillgången till service är klart sämre. Om lagutkastet ändå godkänns anser vi att de föreslagna så kallade skyddsbestämmelserna är nödvändiga. Skyddsbestämmelserna är dock enligt oss egendomligt placerade i och med att de gäller uppbärande och eftergift av klientavgifter producerad enligt annan lagstiftning.

8. Om ni önskar kan ni framföra andra synpunkter på propositionen.

Föreningen JAG anser att beredningen av lagförslaget bör avbrytas och att den redan godkända funktionshinderservicelagen ska träda i kraft i sin nuvarande form. Den redan godkända lagens tillämpningsområde är enligt oss mer förenlig med bestämmelserna i FN:s funktionshinderkonvention. Detta på grund av ett mer brett inkluderande tillämpningsområde. Bland annat ger den lagens tillämpningsområde bättre förutsättningar att inkludera nuvarande lags så kallade "mellanfallare".

Munsterhjelm Erik
Föreningen JAG